

fenomenul diglosiei în limbă arăbă

de Elena WAGNER

ABSTRACT

In between the written and the spoken, lies the true essence of a language: the way it is used to express and convey the various aspects of life – be they colloquial or formal.

Functioning as the sole or national language of at least twenty countries, with more than 300 million speakers around the world, Arabic language represents a complex phenomenon in itself, integrating the written language of the Holy Quran, the modern standard language and numerous other contemporary spoken varieties.

In 1959, the American linguist Charles A. Ferguson revived the concept of diglossia, which refers to the coexistence of a standard language and several other colloquial varieties - a true image of the Arab world, where life is lived through colloquial varieties, but regulated through the standard language.

Limba ca fenomen social

Limbiile îi pot fi atribuite nenumărate definiții, însă, privind imaginea de ansamblu a unei societăți, limba poate fi caracterizată drept elementul care conferă sens vieții cotidiene. Indiferent de forma ei de reprezentare, limba este nelipsită în toate aspectele sociale, ca element ce stă la baza creării relațiilor interumane.

Într-o societate, un individ se regăsește în diferite situații de comunicare; fie că dorește să explice o anumită idee, să ceară un sfat, să relateze o întâmplare sau să își exprime o nemulțumire, acesta resimte nevoia de a le verbaliza. În același timp, limba poate deveni un instrument de manipulare, de manifestare a puterii sau de redobândire a ei. Având în vedere aceste aspecte, limba poate fi considerată un fenomen social fără de care majoritatea relațiilor sociale nu ar exista, o lentilă prin intermediul căreia individul analizează și înțelege lumea înconjurătoare.

Încă din anul 1922, filosoful Ludwig Wittgenstein înaintea următoarea afirmație, îndelung dezbătută și catalogată adesea drept controversată: Limitele limbii mele sunt limitele lumii mele¹ (Leubner 2009: 142).

Pe de o parte, privit dintr-o perspectivă psihologică, limbajul este considerat a fi expresia gândirii. Așadar, rolul său este acela de a comunica un conținut mental, prin emiterea și transmiterea de idei, ceea ce atribuie limbii o funcție pur tehnică (Barker 1945: 228).

Pe de altă parte, limbajul poate descrie relația dintre limba vorbită și grupul său vorbitor, furnizând informații despre statutul și organizarea respectivului grup.

Din perspectivă sociologică, antropologul George C. Barker menționează următoarele funcții ale limbajului (Barker 1945: 230):

1. Limbajul ca formă de socializare, fiind codul de comunicare al membrilor grupului. Dialectul sau varietatea lingvistică utilizată devine un simbol al solidarității sociale.

2. Limbajul ca instrument de preservare culturală, prin intermediul căruia cultura este transmisă din generație în generație.

3. Limbajul ca factor al individualizării personale la nivelul grupului. Spre exemplu, prin maniera în care vorbește, individul se diferențiază de restul membrilor grupului.

4. Limbajul ca factor indicator al statutului deținut la nivelul grupului. Pot fi identificate atitudinile dominante, de egalitate sau de subordonare.

Limba arăbă - liantul unei națiuni

Lumea arăbă este o zonă de o complexitate lingvistică aparte, în care araba coranică, araba literară (sau standard) și varietățile dialectale locale se împletesc la nivelul discursului; tuturor acestora li se poate alătura o limbă complet diferită (ca limba engleză sau limba franceză), însușită de vorbitori ca urmare a pătrunderii influenței occidentale la nivel local. Este un loc în care oamenii, de-a lungul secolelor, au luptat nu numai pentru suveranitate și dreptate socială, ci și pentru dobândirea independenței lingvistice și dezvoltarea limbii standard, în acord cu evoluțiile lumii înconjurătoare. Nu în ultimul rând, limba a devenit adesea un instrument politic, utilizat pentru justificarea unor decizii sau a unor opinii (Hashem-Aramouni 2011: 18).

În pofida faptului că granițele statelor arabe sunt trasate în mod clar pe harta lumii, aceste țări împărtășesc două valori fundamentale în fața cărora hotarele se estompează, iar popoarele devin o singură națiune. Aceste două elemente comune sunt islamul și limba arăbă, prin care este exprimată cultura religioasă (Hourani 2010:97).

Din punct de vedere istoric, limba arăbă aparține ramurii de limbi semitice, care cuprinde limbi din familia afro-asiatică. Grupul semitic a acoperit, inițial, următoarele zone: Levant², Semiluna Fertilă³ și Peninsula Arabă. Subfamilia semitică include limbi dispărute, cum ar fi feniciană, limbi pe cale de dispariție, precum aramaica, și cele care au supraviețuit, respectiv ebraica și araba.

În perioada preislamică, triburile arabe care trăiau în Peninsula Arabă și în regiunile sale învecinate aveau o tradiție poetică orală înfloritoare, ale cărei opere au fost însemnate grafic cu mult mai târziu, începând cu secolul VIII e.n. Având în vedere această practică a arabilor beduini, despre araba scrisă a secolelor III-VII e.n. se cunosc foarte puține aspecte, singurele dovezi epigrafice disponibile din acea perioadă fiind cele descoperite în Deșertul Sirian, datând din secolul IV e.n.

În ceea ce privește originea grafiei arabe, acest subiect a fost îndelung dezbătut în ultimele două secole.

¹“The limits of my language mean the limits of my world” (Leubner 2009: 142).

²Regiunea situată de-a lungul țărmurilor estice ale Mării Mediterane, corespunzând Israelului modern, Iordaniei, Libanului, Siriei și anumitor zone adiacente (Levant 2021).

³Semiluna Fertilă, denumită adesea „leagănul civilizației”, este regiunea istorică asemănătoare ca formă cu o semilună, din Asia de Vest și Africa de Nord, care cuprinde actualele țări Irak, Turcia, Siria, Liban, Israel, Palestina și, pentru unii savanți, Egipt (UChicago News, n.d.).

Ca urmare a diferențelor de opinie, în rândul savanților s-au format două tabere: prima dintre ele afirmă că grafia arabă derivă din scrierea nabateană, pe când cea de-a doua susține derivarea sistemului de scriere arabă din grafia siriacă (Mansour 2018: 245). Dovezi există și de-o parte, și de cealaltă, astfel că ambele teorii pot fi acceptate ca fiind verosimile (Mansour 2018: 248).

Apariția islamului în secolul VII avea să schimbe definitiv soarta limbii arabe. Dintr-o limbă aflată într-un con de umbră, araba devine limba prin intermediul căreia Profetului Muḥammad îi este revelat mesajul coranic. Astfel, araba dobândește statutul de limbă liturgică a islamului, fiindu-i recunoscut caracterul sacru de către musulmanii de pretutindeni. Ulterior, standardizarea limbii s-a putut realiza prin intermediul a două surse principale: textul Coranului și poezia preislamică.

Araba a căpătat o și mai mare însemnătate odată cu instaurarea și, mai apoi, cu expansiunea Imperiului Islamic, derulată între secolele VII-XII e.n., când devine o limbă de circulație internațională a civilizației și a culturii, a cercetării și inovației științifice, dar și a diplomației și administrației.

În prezent, există 25 de state⁴ în care limba arabă este recunoscută ca limbă oficială principală sau secundară și alte șase state⁵ în care este vorbită în cadrul comunităților minoritare. Cât despre numărul vorbitorilor nativi de limbă arabă, acesta se ridică la aproximativ 313 milioane de persoane, fapt ce situează araba pe poziția a cincea în topul celor mai vorbite limbi pe plan mondial (Doochin 2019).

Al-fuṣḥā versus al-^ʿāmmiyya

Este necesară menționarea faptului că denumirea generală de „limba arabă” nu reflectă realitatea lingvistică a lumii arabe, întrucât cuprinde mai mult decât o singură variantă standard; înglobează nu numai araba clasică sau coranică, ci și nenumărate varietăți dialectale, considerate a fi adevăratele limbi materne ale vorbitorilor nativi.

Pe de o parte, există *al-fuṣḥā*, limba literară sau standard (*Modern Standard Arabic*, de acum MSA), ce are un caracter formal și este utilizată la nivel înalt, atât în exprimarea scrisă, cât și orală. Învățarea acesteia presupune o educație oficială, întrucât nu este folosită în exprimarea colocvială și nu are caracter de limbă maternă.

În ceea ce privește araba clasică sau coranică (*Classical Arabic*, de acum CA), profesorul egiptean de sociolingvistică, Reem Bassiouney (2009), susține că diferențierea dintre MSA și CA este o „invenție occidentală”, întrucât între cele două nu există diferențe gramaticale, ci doar deosebiri ce țin de sferele lexicală și stilistică (Bassiouney 2009: 12).

Pe de altă parte, în conversația uzuală se recurge la *al-^ʿāmmiyya*, araba colocvială, mai precis la varietatea dialectală locală. Harta lingvistică a lumii arabe este brăzdată de izoglose⁶ și fascicule de izoglose, care separă și grupează varietățile limbii arabe. În interiorul granițelor unui stat, vorbitorii recurg la dezvoltarea unor dialecte specifice orașelor sau chiar satelor în care locuiesc. Cu toate că împărtășesc trăsături comune, fiecare dintre ele prezintă elemente cu rol diferențiator.

Pentru o mai bună înțelegere a situației lingvistice din zona arabă (sud-vestul Asiei, nordul și nord-estul Africii), filologul Nadia Anghelescu propune o paralelă între „spectrul lingvistic” și spectrul solar:

După cum se știe, spectrul solar apare ca un continuum, în care nu există granițe „obiective” între culori; diverse limbi decupează din acest spectru porțiuni diferite (sau eventual asemănătoare), cărora le dau nume. [...] Similar, în arcul de cerc imaginar pe care îl reprezintă „limba arabă”, unii autori decupează (deci numesc) două porțiuni, cărora le spun „limba arabă literară” și „limba arabă vorbită” (aceasta din urmă fiind subîmpărțită în dialecte locale) (Anghelescu 2009: 329).

Delimitarea variantelor dialectale de arabă nu respectă criteriile stricte. Varietățile pot fi grupate conform criteriului geografic, rezultând următoarele subgrupe: arabă levantină, arabă din Golf, arabă egipteană și arabă magrebiană (nord-africană). Fiecare țară arabă dispune de propriul dialect, spre exemplu: arabă marocană, arabă libaneză, arabă tunisiană. Însă, aceste denumiri generalizate sunt de cele mai multe ori convenționale, întrucât se referă la dialectele capitalelor, al căror prestigiu le-a transformat, treptat, în repere lingvistice. Pe teritoriul unui stat există cel puțin trei varietăți dialectale; cele urbane pot fi diferite de cele rurale sau pot interveni influențe externe, în funcție de poziția geografică a localității în care este vehiculată varietatea respectivă.

Delimitarea variantelor dialectale de arabă nu

respectă criteriile stricte. Varietățile pot fi grupate conform criteriului geografic, rezultând următoarele subgrupe: arabă levantină, arabă din Golf, arabă egipteană și arabă magrebiană (nord-africană). Fiecare țară arabă dispune de propriul dialect, spre exemplu: arabă marocană, arabă libaneză, arabă tunisiană. Însă, aceste denumiri generalizate sunt de cele mai multe ori convenționale, întrucât se referă la dialectele capitalelor, al căror prestigiu le-a transformat, treptat, în repere lingvistice. Pe teritoriul unui stat există cel puțin trei varietăți dialectale; cele urbane pot fi diferite de cele rurale sau pot interveni influențe externe, în funcție de poziția geografică a localității în care este vehiculată varietatea respectivă.

Conceptul de diglosie

În anul 1959, lingvistul Charles A. Ferguson propune conceptul de diglosie (*diglossia*), pe care îl explică astfel: o situație lingvistică relativ stabilă în care coexistă dialecte primare ale limbii și o varietate suprapusă divergentă și codificată (adesea mai complexă din punct de vedere gramatical), vehiculul al unui corp mare și respectat de literatură scrisă, care este învățată în mare parte prin educație formală și este folosită, de cele mai multe ori, în scris sau în comunicarea formală, dar nu este întrebuintată de niciun sector al comunității pentru conversații uzuale (Ferguson 1959: 336).

Pentru a exemplifica acest fenomen, Ferguson propune analizarea comunităților vorbitoare de limbă italiană și limbă persană, subliniind că mulți exponenți nativi ai acestora recurg la limba standard în contexte oficiale sau în conversațiile purtate cu vorbitori ai altor dialecte, pentru a se putea înțelege reciproc, pe când, într-un mediu familial, optează pentru varietatea dialectală locală (Ferguson 1959: 325).

Unii autori folosesc termenul de diglosie ca sinonim al bilingvismului, care s-ar putea defini ca „stăpânirea de către individ sau de către comunitate a două coduri lingvistice diferite” (Anghelescu 2007: 115).

În ceea ce privește situația lingvistică a comunității vorbitoare de limbă arabă, asemănătoare celor două comunități prezentate anterior, Ferguson consideră că este una aparte și complicată, argumentând că în Bagdad, arabii creștini vorbesc araba dialectală creștină atunci când discută între ei, pe când într-o conversație la care participă și arabi musulmani, creștinii recurg la araba dialectală bagdadiană, anume cea a comunității musulmane (Ferguson 1959: 325).

Conform mențiunilor anterioare, contextul și

interlocutorul sunt elementele ce determină nivelul de limbă. Astfel, se remarcă două niveluri de limbă: înalt (high - H) și jos (low - L).

În general, nivelurile de limbă sunt utilizate, inclusiv în limba arabă, după cum urmează (Ferguson 1959: 236):

1. nivel H: predici ținute în biserici sau moschei, scrisoare personală, discurs politic, prelegere, buletin de știri, ziar, revistă, poezie, literatură;
2. nivel L: indicații/ordine, conversație uzuală, scenetă/pamflet, literatură populară.

Alegerea nivelului de limbă este esențial. Așa cum susține și Ferguson, o persoană care poate comunica fluent la nivel L va fi ridiculizată dacă alege să țină un discurs oficial într-o varietate dialectală. De asemenea, ridicolul intervine și în situația în care o persoană alege MSA într-un context informal. În același timp, la nivel oficial, clarificările aduse pe tema unei declarații oficiale, a unui discurs sau a unei prelegeri se fac, de obicei, în varietatea dialectală standard, nu în MSA.

Spre deosebire de Ferguson, lingvistul al-Said Badawi⁷ (1973) se numără printre cei care consideră oportună identificarea unor niveluri de limbă intermediare, în acord cu nivelul de școlarizare al locutorului și al gradului de standardizare a discursului. Astfel, al-Said Badawi (1973) propune următoarea clasificare (Bassiouney 2009: 14-15):

1. *fuṣḥā-t-turāṭ* („araba clasică moștenită”) - araba moștenirii literare și a Coranului, predată în scop prescriptiv în universități de renume și utilizată preponderent în scris și, mai rar, în vorbire, în cadrul programelor televizate cu tematică religioasă;
2. *fuṣḥā-l-^ʿaṣr* (MSA) - o formă simplificată a arabei clasice, creată în raport cu nevoile lumii actuale; de regulă, se folosește în buletinele de știri sau la citirea unui text, situație în care comentariile pe marginea textului pot fi enunțate în MSA numai dacă locutorul dispune de pregătirea necesară;
3. *^ʿāmmiyy^{at} al-mutaqqafīn* („dialectul cultilor”) - varietate dialectală influențată de normele MSA, ce permite a fi folosită atât în scris, cât și în vorbire, în cadrul unei discuții serioase; este utilizată în mediul academic, în procesul de predare;
4. *^ʿāmmiyy^{at} al-mutanawwirīn* („dialectul educaților”) - varietate caracteristică vorbitorilor cu studii de bază, aleasă în comunicarea de zi cu zi sau pe teme non-academice;
5. *^ʿāmmiyy^{at} al-'ummiyyīn* („dialectul

⁴Emiratele Arabe Unite, Regatul Arabiei Saudite, Regatul Bahrain, Regatul Hașemit al Iordaniei, Regatul Maroc, Republica Algeriană Democrată și Populară, Republica Arabă Egipt, Republica Arabă Siriană, Republica Ciad, Republica Djibouti, Republica Federală Somalia, Republica Islamică Mauritania, Republica Irak, Republica Libaneză, Republica Sudan, Republica Tunisiană, Republica Unită a Tanzaniei, Republica Yemen, Statul Eritreea, Statul Kuwait, Statul Libia, Statul Palestina, Statul Qatar, Sultanatul Oman și Uniunea Comorelor (Doochin 2019).

⁵Republica Cipru, Republica Federală Nigeria, Republica Islamică Iran, Republica Mali, Republica Senegal și Republica Turcia (Doochin 2019).

⁶Linie care marchează, pe o hartă lingvistică, limitele răspândirii unui fenomen fonetic, lexical sau morfologic (DEX 2009).

⁷Al-Said Badawi (1929-2014), lingvist, profesor universitar la Universitatea Americană din Cairo și autor al unor importante lucrări de referință în domeniul lingvisticii arabe.

analfabeților”) - caracterizat de absența totală a influenței MSA; apare doar în spectacole pentru copii, ocazional în seriale sau în situații comice.

Odată înțeleasă complexitatea varietăților de limbă arabă, întrebarea firească ce apare în mintea unui individ care dorește să o studieze este următoarea: „Ce ar fi mai potrivit să studiez, MSA sau o varietate dialectală?” Ca răspuns la această întrebare, Ferguson însuși relatează o anecdotă sugestivă. Într-o discuție cu un grup de arabiști⁸ erau dezbătute opinii despre modul cel mai potrivit de predare a limbii arabe pentru străini. Ferguson lansează întrebarea menționată anterior. Unul dintre arabiști nu ezită în a declara ferm că un străin nu are nevoie decât de MSA, nicidecum de cunoștințe dialectale, subliniind faptul că el însuși folosește în vorbire numai MSA. La puțin timp după această afirmație, respectivul preia un apel, în cadrul căruia adresează, în registru dialectal, întrebarea: „*Šlōn-ki?*”⁹ Auzind aceasta, Ferguson îi reamintește arabistului afirmația sa anterioară, conform căreia el nu recurge niciodată la araba dialectală în vorbire, iar respectivul răspunde: „Oh, vorbeam doar cu soția mea!” (Ferguson 1990: 44).

Influența naționalismului arab asupra limbii arabe

Panarabismul, numit și arabism sau naționalism arab, reprezintă o mișcare sau un curent ideologic ce susține unitatea culturală și politică a țărilor arabe. Originile sale datează de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, când creșterea nivelului de alfabetizare în rândul populației arabe din Orientul Mijlociu a condus la o reînnoire a culturii și spiritualității arabe (cunoscută sub numele de *Nahḍa* sau *an-nahḍat^u-l-ʿadabiyya*) (Pan-Arabism n.d.). Având un caracter laic și socialist, mișcarea pan-arabă a condus la unificarea țărilor arabe în acțiunea de obținere a independenței față de Imperiul Otoman (1918) precum și de respingere a hegemoniei occidentale.

Câștigarea independenței la mijlocul secolului XX și dominația naționalismului panarab în majoritatea țărilor din Orientul Mijlociu și Nordul Africii au reprezentat principalele două motive care au determinat stigmatizarea varietăților dialectale arabe. Interesul manifestat pentru acestea era considerat un mijloc de slăbire a unității arabe. Drept consecință, toate statele arabe au ales MSA ca limbă oficială a țării, iar cei care

acționau pentru promovarea limbilor arabe locale au fost marginalizați din punct de vedere politic. În lumea arabă, se dorea ca MSA să acționeze ca un liant, o limbă comună între toți vorbitorii de arabă și, în cele din urmă, prin intermediul educației și al mass-mediei, să înlocuiască dialectele locale (Miller & Caubet 240).

Principalul susținător al ideologiei panarabe a fost Gamal Abdel Nasser, președinte al Egiptului în perioada 1954-1970, cel care, în 1958, a reușit o unire a Egiptului cu Siria, constituind Republica Arabă Unită, care a funcționat doar trei ani (John 2023).

După moartea lui Abdel Nasser, panarabismul a cunoscut un declin considerabil, în pofida efortului depus de anumiți președinți de state arabe, care au încercat, totuși, să își asume rolul de lider al națiunii arabe, printre care și președintele Irakului, Saddam Hussein.

Studiu de caz

Saddam Hussein, sau Ṣaddām Ḥusayn al-Tikrītī, s-a născut în Irak, în anul 1937, în satul Al-ʿAwjah, din apropierea orașului Tikrit. În mod firesc, era vorbitor nativ de arabă dialectală de Tikrit. Cu timpul, a dobândit cunoștințe de arabă dialectală bagdadiană, varietatea predominantă în capitala Irakului.

În Irak, arabele dialectale sunt divizate în două categorii: arabe de tip *qaltu* și arabe de tip *gəlat* - diviziune a fost propusă de Haim, în anul 1964, în lucrarea sa *Communal dialects in Baghdad*. *Qaltu* și *gəlat* reprezintă două variante de pronunție a formei verbale de indicativ, persoana I, perfect compus a verbului „a spune”. Regăsită în araba literară drept *qultu* („eu am spus”), forma este pronunțată fie *qaltu*, fie *gəlat*, și anticipează transformările fonetice apărute la nivelul respectivelor arabe vernaculare.

Conform datelor lui Haim, evreei și creștinii din Irak vorbeau araba dialectală de tip *qaltu*, în timp ce populația musulmană nomadă, sedentarizată și beduină vorbea dialecte *gəlat*. În Bagdad, situația lingvistică era una deosebită, întrucât musulmanii vorbeau arabă *gəlat*, iar evreei și creștinii vorbeau două variante distincte de arabă *qaltu*. Între timp, au intervenit modificări de ordin lingvistic, ca urmare a migrației populației.

În ceea ce privește araba de Tikrit, aceasta este vorbită în nordul Irakului și aparține ramurii *qeltu*, mai precis dialectelor de Tigru. Fiind o varietate vehiculată într-o zonă geografică restrânsă, Saddam Hussein nu a utilizat-o în discursurile adresate publicului larg.

Cât despre araba dialectală bagdadiană, aceasta aparține ramurii *gəlat* și reprezintă dialectul predilect al capitalei, dar și cel la care Saddam Hussein a recurs cel mai frecvent, cu scopul de a transmite mesajul pe înțelesul poporului irakian. Astfel, varietatea lingvistică constituie elementul de legătură între lider și popor, cel prin intermediul căruia diferența de statut social dintre emițător și receptor este minimizată, iar Saddam Hussein devine un „frate” al irakianului, așa cum s-a și autointitulat.

De remarcat faptul că Saddam Hussein a acordat o deosebită importanță limbii arabe literare. Discursurile sale publice, adresate națiunii arabe, au fost atent rostite, iar fluența denotă că au fost temeinic pregătite în prealabil. În calitate de prim om în stat, greutatea mesajului transmis și contextul au impus menținerea unui nivel înalt de limbă.

Obiectul studiului îl reprezintă înregistrarea audio-video a uneia dintre pledoariile președintelui irakian, adresate în sala de judecată, ca răspuns la acuzațiile aduse (Historical Speeches TV 2016). Este interesant de observat modul în care nivelul limbii fluctuează în condiții extreme de stres – acesta risca pedeapsa capitală, conform propriilor declarații fusese supus unor abuzuri fizice și, mai mult, discursul său era urmărit de întreaga lume.

Fragmente din discurs:

1. [MSA] *Ḥaḏarat əl-qāzī... 'Anā, ʿindama 'atakallam, tara'anī 'aḥūk, 'aḥūk bi-l-maʿnā 'aḥūl-ʿIrāq, 'aḥū l-'umma.*

Traducere în limba română: Stimate judecător... Când vorbesc, priviți-mă ca pe un frate al vostru, un frate al vostru în sensul de frate al Irakului, frate al națiunii.

Acesta este modul în care Saddam Hussein și-a început pledoaria, adresându-i-se inițial judecătorului în araba literară. În acest fragment, singurul element dialectal apare la nivel fonetic, unde sunetul „ḏ” este pronunțat ca „z”, trăsătură specifică varietăților dialectale irakiene.

Ulterior, schimbul de replici s-a precipitat, deoarece Saddam Hussein a considerat că nu i s-a acordat ocazia să își argumenteze opinia, sens în care i s-a adresat din nou judecătorului:

2. [BA] *Nḥīnī maḡāl, nḥīnī maḡāl, (...) lā t-qaṭʿa-nī.* Traducere în limba română: Dă-mi ocazia, dă-mi ocazia, (...) nu mă întrerupe.

Verbul niṭā, (specific varietăților dialectale irakiene) este utilizat ca echivalent al verbului *'aṭā* în MSA, „a da”. Reprezentând o intervenție neoficială, este emisă prin intermediul BA.

3. [MSA] *Wa 'anā fihā, hunā, lā udāfiʿ an Ṣaddām Ḥusseyṅ. Sābiq^{an} qult 'inna nafs Ṣaddām Ḥusseyṅ 'akbar min 'an udāfiʿ an-hu ḥattā Ṣaddām Ḥusseyṅ.*

Traducere în limba română: Eu, aici, nu îl apăr pe Saddam Hussein. Anterior, am spus că Saddam Hussein însuși este prea mare pentru a fi apărat până și de Saddam Hussein.

În acest fragment, pentru a sublinia importanța cuvintelor sale și pentru a-și contura imaginea în modul cel mai solemn, președintele irakian a recurs la MSA; a vorbit rar, a accentuat și a repetat numele de trei ori la nivelul frazei.

4. [MSA+BA] *Al-'islām dīn əd-dawla. ənabbih marteyn ʿalā waqt eṣ-ṣalā, lākin tuhmil. (...)Kīf? Yu'aḡḡil rabb el-ʿālamīn. Yu'aḡḡil ḥaqq rabb el-ʿālamīn wa yusmaḥ li-l-'ifāda?*

Traducere în limba română: Islamul este religia țării. V-am atras atenția de două ori că este ora rugăciunii, dar s-a ignorat. (...) Cum? Este amănat Dumnezeu, este amănat dreptul lui Dumnezeu și se permite o mărturie?

Prin alternanța dintre MSA și BA, locutorul a dorit să accentueze importanța afirmației sale. În același timp, s-a apropiat de musulmanii de pretutindenii prin respectul acordat valorilor islamului, indiferent de situație. A respectat topica și morfologia MSA, însă s-a apropiat de public prin alterări fonetice, precum transformarea morfemului de dual „-āni/-ayni” în „-eyn” și a grupului de sunete „-ay” în „-ī”.

5. [BA] *'Anī bas min Allah 'aḥāf.* Traducere în limba română: Eu mă tem doar de Dumnezeu.

Făcând, din nou, apel la credință, Saddam Hussein a redevenit un om din popor, care, potrivit spuselor sale, nu s-a temut nici de rivalii săi, nici de sentință, ci doar de Dumnezeu; demnitatea, manifestată lingvistic în registru colocvial, a devenit un scut al imaginii sale în fața poporului irakian, poziționându-se, încă o dată, în rolul de „frate” al acestuia. În această situație, se remarcă *'anī* („eu”) ca variantă dialectală a pronomelui de persoana I singular, *'anā* („eu”), în MSA. De asemenea, este utilizată conjuncția *bass* („doar”) caracteristică varietăților arabe dialectale, și nu corespondentul său în MSA, *faqaṭ* („doar”).

6. [BA] *Lā, lā, min faḏlak. Min faḏlak, 'anī mū ṭālib madrasa ʿindak. Yaʿnī mā ṭhalīnī 'aḥēt bi-t-ṭarīqa mā 'arīd-hā li-yya wa lā la-k wa lā li-ayy waḥəd.*

Traducere în limba română: Nu mă faceți să vorbesc într-un mod pe care nu-l doresc pentru mine, și nici pentru dumneavoastră sau oricine altcineva.

⁸ Arabist, -ă, arabiști, -ste, s. m. și f. Specialist în arabistică. – Din germ. Arabist (DEX 2009).

Arabistică s. f. Disciplină care studiază limba, istoria, cultura etc. popoarelor arabe. – Arabist + suf. -ică (DEX 2009).

⁹ Traducere în limba română: Ce faci? – formă utilizată în arabă dialectală bagdadiană, dar și în alte dialecte vorbite în zona de est a lumii arabe.

La nivel fonetic, regăsim același sunet *d* pronunțat ca *z*. Se observă transformarea sunetului *k* în *č* - trăsătură fonetică reprezentativă a arabei bagdadiene. În plus, apare particula de negație *-mū*, ca marcă a arabei bagdadiene; particula este urmată de substantivul *ṭālib* („student”) și substituie verbul „a fi” (*Anī mū ṭālib*. Traducere în limba română: Eu nu sunt student.)

Privind în ansamblu aceste fragmente, se poate spune că un discurs natural nu poate fi niciodată emis într-un singur registru lingvistic. Din contră, se remarcă pasaje de MSA îmbinate cu pasaje de arabă bagdadiană pură, cât și pasaje în care MSA se împletește cu secvențe de BA.

Această tendință fluctuantă a nivelului de limbă este larg întâlnită în rândul vorbitorilor de limbă arabă, indiferent de studiile urmate sau de statutul social pe care îl dețin.

Concluzie

Limba arabă este un fenomen complex, aflat în permanentă schimbare, și, asemenea oricărei alte limbi, luptă să țină pasul cu nevoile vorbitorilor săi și cu transformările lumii înconjurătoare.

De-a lungul istoriei, limba arabă a funcționat ca liant al lumii arabe, fiind limbă a culturii, a religiei și a evoluției. În formele ei vernaculare, araba a reprezentat instrumentul prin intermediul căruia realitatea vorbitorilor ei a prins viață.

Într-un univers marcat de migrație și globalizare, diglosia rămâne și va continua să reprezinte un fenomen amplu la nivel social.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

Cărți:

- Aboeazz, M. (2016). A History of the Arabic Language and the Origin of Non-dominant Varieties of Arabic. În R. Muhr, K. E. Fonyuy, Z. Ibrahim & C. Miller (Eds.). *Pluricentric Languages Across Continents: Features and usage*, p. 175-187.
- Anghelescu, N. (2007). *Introducere în studiul limbii*. București: Editura Universității.
- Anghelescu, N. (2009). *Identitatea arabă. Istorie, limbă, cultură*. Iași: Polirom.
- Bassiouny, R. (2009). *Arabic Sociolinguistics: Topics in Diglossia, Gender, Identity, and Politics*. Edinburgh University Press.
- Blanc, H. (1964). *Communal dialects in Baghdad*. Cambridge: Harvard University Press.
- Ferguson, C. A. (1990). *Come forth with a Surah like it: Arabic as a measure of Arab society. Current issues in Linguistic Theory*, p. 39-51.
- Hashem-Aramouni, E. (2011). The impact of diglossia on Arabic language instruction in higher education: *Attitudes and experiences of students and instructors in the U.S. California State University*, Sacramento (Doctoral dissertation, California State University). Sacramento, CA.
- Hourani, A. (2010). *Istoria popoarelor arabe*. Iași: Polirom.
- Leubner, B. J. (2009). *The limits of my language: Wittgenstein and contemporary American poetry*, Boston, Massachusetts: Northeastern University.
- Miller, C., Caubet D. (2010). Arabic sociolinguistics in the Middle East and North Africa (MENA). *The Routledge Handbook of Sociolinguistics Around the World*. New York: Routledge.
- Tawfic, F. E. & Bill, J. A. (1987). *Pan-Arabism and Arab Nationalism. The Continuing Debate*. Boulder and London: Westview Pres.

Resurse web:

- Pan-Arabism*. (2015). În *Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/Pan-Arabism> (accesat la 22.03.2023)
- Barker, G. C. (Summer 1945). ETC: *A Review of General Semantics* (vol. 2). p. 228-234. <https://www.jstor.org/stable/42575938> (accesat la 22.03.2023)
- Doochin, D. (2019). How Many People Speak Arabic Around the World, and Where? <https://www.babbel.com/en/magazine/how-many-people-speak-arabic> (accesat la 22.03.2023)
- Fertile Crescent. (2023). În *Britannica*. <https://www.britannica.com/place/Fertile-Crescent> (accesat la 23.03.2023)
- John, St. Robert. (2023). Gamal Abdel Nasser. În *Britannica*. <https://www.britannica.com/biography/Gamal-Abdel-Nasser> (accesat la 23.03.2023)
- Levant. (2021). În *Britannica*. <https://www.britannica.com/place/Levant> (accesat la 23.03.2023)
- Ferguson, C. A. (1959). *Diglossia*. <https://doi.org/10.1080/00437956.1959.11659702> (accesat la 23.03.2023)
- Historical Speeches TV. (2016). Saddam Husseins final speech [video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=jG5gcZH_wX8 (accesat la 23.03.2023)
- Mansour, K. (2018). On the Origin of Arabic Script. *Proceedings of Graphemics in the 21st Century*. Brest: Fluxus Editions, p. 245-255. www.fluxus-editions.fr/gla1-mans.pdf (accesat la 23.03.2023)
- UChicago News. (n.d.). The Fertile Crescent, explained. *The Day Tomorrow Began: The genesis of a world-changing ideas*. <https://news.uchicago.edu/explainer/fertile-crescent-explained> (accesat la 23.03.2023)

Teze de doctorat:

- Hashem-Aramouni, E. (2011). The impact of diglossia on Arabic language instruction in higher education: *Attitudes and experiences of students and instructors in the U.S. California State University*, Sacramento (Doctoral dissertation, California State University). Sacramento, CA.